No. 1705 Zaterdag 2 September 1916. 33ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4. Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50: voor elken regel meer 7½ cts.

Hoedenindustrie en Vlechtonderwijs.

XIII.

De Vlechtschool op Pietermaal.

Tot nog toe hebben wij in de reeks vorige artikelen onze vlechtindustrie meer van den practischen kant beschouwd. Het was een blik in het heden, den tegenwoordigen toestand dezer nijverheid. Misschien verwachten de lezers van de beken de historische neigingen van den schrijver eenige geschiedkundige uitweiding over den oorsprong en het verleden der Vlechtkunst in onze kolonie.

Werkelijk, wil men de motieven van de oprichting en het goed recht van bestaan onzer Vlechtschool be grijpen, dan is zeker een blik in het verleden wel noodzakelijk om zich beter te oriënteeren.

Sinds wanneer dagteekent de stroohoeden–vlechtkunst in onze kolonie?

Positieve gegevens ontbreken hieromtrent zoo goed als teneenemale. Het eenige wat wij met zekerheid weten, is dat 100 jaar geleden het hoedenvlechten in onze kolonie reeds bestond. Gouverneur A. KIKKERT, de eerste Hollandsche landvoogd na het Engelsche tusschen-bestuur (1807—1816) zegt in zijn rapport over de toestanden in de kolonie in dato van 2 Juli 1817: *Men maakt hier een soort van gemeene (gewone) stroohoeden, die om derzelver ligtheid door de inwoneren gekogt en gedragen worden. Deze bezigheid verschaft nauwelijks de kost aan een klein getal arme menschen.*

Deze woorden geven vrij duidelijk te verstaan, 1o. dat deze nijverheid in die dagen op heel kleine schaal beoefend werd, 2o. niet voor export werkte, en 3o. een armzalig dagloon opleverde.

Wie de vlechtkunst in onze kolonie heeft ingevoerd, daarover valt slechts te gissen.

Het komt mij waarschijnlijk voor dat deze eerder van Indiaanschen, dan van Afrikaanschen oorsprong is. In aanmerking genomen de aanleg van de Indianen voor vlechtwerk, en het historische feit dat de Caraïben zeer bedreven in het vlechten waren, ligt het meer voor de hand, dat de vlechtkunst, hetzij van de oospronkelijke bewoners, de Caraïben, is overgenomen, of van de Indianenstammen van de kust hier is ingevoerd.

Zooveel is wel genoegzaam zeker, dat ná Gouverneur Kikkert deze industrie hier over het algemeen een teringachtig bestaan geleid heeft. Er kwamen sommige korte tijden van opflikkering, wanneer de prijzen plotseling enorm in de hoogte gingen om daarna weer even spoedig te dalen, waarna de meeste vlechtsters weer het handwerk opgaven en andere bezigheden opzochten.

Zoo ging het eveneens in het jaar 1902. Vóór dien tijd zag men slechts bij uitzondering eens hier of daar een vlechtster, die met vlechten den tijd zocht te dooden.

In dat jaar kwam er een onverwachte opleving. Plotseling stegen de prijzen van de gewone hoeden tot 3 en 4 fl. per dozijn. Met een koortsachtigen haast zag men alom de vlechtsters aan het werk. Maar tegelijk kwamen tevens de klachten uit Amerika over het onregelmatige, het slordige van het vlechtwerk Eu van alle kanten regende het goede raad aan de vlechtsters. Doch alles bleef zooals het was, omdat de leiding ontbrak. De in die dagen pas opgerichte Maatschappij had reeds terstond hare krachten verdeeld met de zorg over *Landbouw, Veeteelt, Visscherij en Zoutwinning*, en voelde er weinig voor, ook nog de *Hoedenindustrie* onder de vleugelen harer bescherming te nemen, te meer daar de meest elementaire begrippen over het technisch gedeelte dezer industrie aan het bestuur geheel vreemd waren. Zij bepaalde er zich toe als correspondent op te treden tusschen de Amerikaansche firma FOULKE EN Co. en haar klachten hier kenbaar te maken. Eindelijk zwichtte ze voor den drang der omstandigheden en knoopte onderhandelingen aan met Cuba en Porto Rico, om van daar een bekwame vlechtster te verkrijgen, om hier onderwijs te geven. Successievelijk vernamen we toen, dat de onkosten van een dergelijke vlechtonderwijzeres niet zouden meevallen, dat er groote bezwaren aan verbonden waren en dat het misschien beter was, van hieruit een geschikte persoon daarheen te zenden om het vak grondig te leeren. Doch *der langen Rede kurzer Sinn* was, dat na vier jaar van onderhandelingen nog geen vlechtster van elders was overgekomen. De *Maatschappij van Landbouw, etc.* besloot eindelijk zelf twee vlechtscholen tegelijk op te richten, één te Pietermaai en een te Otrabanda. Met de eerste zou zich speciaal de Heer H. J. COHEN HENRIQUEZ, bestuurslid dier Maatschappij, belasten.

Wat betreft de school op Otrabanda, daarover zouden eenige andere leden, voornamelijk de Heer H. H. R. CHAPMAN, een oogje in het zeil houden. Voor de meesteressen werden die personen uitgekozen, die destijds als de beste vlechtsters in de kolonie bekend stonden. De datum van oprichting der school van Pietermaai was den 3 Augustus 1906. De school begon met 4 leerlingen, welk getal bij het einde des jaars reeds tot over de 50 was aangegroeid Van het begin tot heden toe is mejuffrouw ISABEL CREFTE de bekwame leermeesteres geweest aan deze school. Doch de groote stuwkracht, de man die de leiding gaf, die de richting aanwees, die den moed er in wist te houden, die de moeilijkheden wist te boven te komen, dat was de Heer H. J. COHEN HENRIQUEZ.

De Maatschappij van Landbouw bekostigde wel is waar het salaris voor de vlechtster en de huur van het lokaal, doch voor al het overige moest de school zelf zorgen. Desondanks kwam de school langzaam aan in het bezit van een volledigen inventaris van gereedschappen, van bollen, tafels, strijk-ijzers, rookkist, banken enz. enz. Eerst ongeveer vier jaar later verkreeg de school meer zelfstandigheid, toen jaarlijks een vaste som ter bevordering van de hoedenindustrie op de koloniale begrooting werd uitgetrokken.

Achteraf bezien, beschouw ik het als een groot voordeel, dat hier nooit een vlechtster van elders als leermeesteres is opgetreden. Wij zouden dan een vreemde, van elders geïmporteerde industrie gekregen hebben met alle bezwaren daaraan verbonden. Het is de vraag nog, of zij wel ooit ingang gevonden of burgerrecht gekregen zou hebben. Nu hebben we onze oude reeds bestaande vlechtkunst behouden, doch door studie en vlijt, door volharding en inspanning verbeterd, tot volmaaktheid ja tot een kunstnijverheid opgevoerd en dat hebben we te danken aan de vlechtschool van Pietermaai en zijn bekwamen leider.

In de eerste jaren ging die vooruitgang bijna onmerkbaar zonder groote sprongen. Men tastte nog te veel in het onzekere. De juiste richting moest nog gezocht worden.

Daar zijn in de eerste jaren zelfs tijden geweest, dat op de vlechtschool eigenlijk als op een atelier gewerkt werd. Het geleek meer op een werkinrichting, waar onder deskundig toezicht op bestelling gewerkt werd. Doch ook toen was het een oefenschool.

De school heeft ook tegenkanting, en tijden van weinig waardeering gekend. Onbillijke kritiek en afgunst zochten het werk in zijn opkomst af breuk te doen en dood te drukken. Doch de uitkomsten na 10 jaar arbeids zijn schitterend geweest en de kritiek is dan ook vrijwel verstomd.

Alle gelden, die ons Koloniaal Bestuur in de laatste 15 jaar ter beschikking heeft gesteld voor landbouw en veeteelt, voor dividiviculture, voor landbouwvoorschotten, voor visscherij, zijn alle, de een meer, de andere minder, vrijwel nutteloos of zonder veel succes uitgegeven. Geen enkele financiëele steun is aan zoo'n breeden kring onzer bevolking ten goede gekomen, heeft zooveel voordeel afgeworpen als die welke aan de hoedenindustrie is ten koste gelegd.

Men is bij de beoordeeling dezer uitkomsten in twee uitersten vervallen. Men heeft reeds in den beginne en ook later nog onbillijke en onmogelijke eischen gesteld.

Men heeft de werkelijke uitkomsten miskend of over het hoofd gezien.

1o. *Onmogelijke eischen*:

Men heeft gezegd, dat ondanks de hoedenschool de prijzen voor de gewone hoeden buitengewoon laag zijn gebleven en de vlechtsters zich met een hongerloon moesten tevreden stellen.

Doch men vergeet, dat de vlechtschool zich nooit met de *stapelhoeden* heeft beziggehouden, daar alleen *fijne* hoeden daar vervaardigdt worden.

Bovendien, de vlechtschool staabuiten den handel, bepaalt de marktprijzen niet en zeker niet van de stapelhoeden. Dit verwijt treft uitsluitend de handelaars en exporteurs

2o Men heeft de werkelijke uitkomsten over het hoofd gezien of miskend.

Niettegenstaande de vlechtschool op de eerste plaats een leerschool was voor het fijnvlechten, heeft zij toch indirect grooten invloed uitgeoefend op de wijze van vlechten van de gewone stapelhoeden. Dit is een voordeel dat bijna door iedereen wordt vergeten. Het is een feit dat de stapelhoeden, die tegenwoordig worden uitgevoerd *technisch* veel beter zijn afgewerkt dan 10 jaar geleden. De reden hiervan is deze, dat over alle districten in alle scholen, op alle eilanden thans vlechtcursussen bestaan, met meesteressen aan het hoofd, die aan de school van Pietermaai hun opleiding te danken hebben. Zóó is het jongere geslacht technisch in het vak opgeleid, is in staat zelf een hoed in *zijn geheel* van het roosje tot en met den sluitrand af te werken, iets waartoe vroeger maar zeer weinig personen in staat waren.

Ten tweede bestaat er hier tegenwoordig een kunstnijverheid in het hoedenvlechten die de allerfijnste hoeden, die in niets voor de echte Panama hoeden onderdoen, aflevert. Daar viel vroeger geen spoor van te ontdekken. Ook dat succès komt op rekening van de vlechtschool van Pietermaai.

(*Wordt vervolgd*).

P. A. Euwens.

HET NIEUWE ONDERWIJS-ARTIKEL

IN DE

GRONDWET.

Verschenen is het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over het wetsontwerp tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering van art. 192 der Grondwet.

Daaraan is het volgende ontleend:

Wijze van voorbereiding en indiening.

Tegen de wijze, waarop dit voorstel is voorbereid en ingediend, werden verschillende bezwaren geopperd.

Bezwaren.

Eenige leden keurden de samenstelling der Staatscommissie af. De Regeering benoemde in die Commis-

BOVENWINDSCHE STEMMEN.

XXV.

Nergens heb ik met meer pleizier een school bezocht dan in den *Quarter* van Saba.

Vooreerst 't idee, dat twee Zusters daar heel alleen wonen in haar hoogen uitkijk en slechts des Zondags even den Pastoor zien en door de week nog eens, als er H. Mis is.

Dat noem ik iets over hebben voor een ander, zich zelf geheel geven aan het Onderwijs.

Eerbied, diepen eerbied gevoel ik voor deze heldhaftige vrouwen op haar eenzamen Missiepost.

Een bewijs te geven van belangstelling in de school was hier dure plicht.

Wat waren dat pientere kinderen, vlug van begrip, juist in hun antwoorden, schalksch in geheel hun wezen.

Droomers waren er niet bij, maar helder als sterren blonken de oogen; de blos der gezondheid kleurde hun wangen; kinderen waren het van melk en bloed.

Het moet een genot zijn zulke leerlingen te onderwijzen en op te voeden voor de toekomst.

De toekomst!

Wat voor toekomst hebben de kinderen op Saba?

Misschien, dat de meisjes nog het ideaal hebben om op hun mooien, frisschen berg te leven en te sterven.

Maar de jongens!

Er is te weinig werk, er gaat te weinig om; de meeste jongens moeten van 't land. Varen op zee, of werken in Amerika, dat is hun toekomst. De zeevaarders hebben dan dikwijls een huisje op de rots, waar zij van tijd tot tijd komen uitrusten en genieten van hun stil huiselijk geluk.

Maar van hen, die naar Amerika trekken, blijven er velen hangen.

Is daar niets tegen te doen?

Kan daar niet iets op gevonden worden om meer werk te verschaffen aan krachtige jonge mannen?

Ik vrees van niet veel.

Met den landbouw hebben ze het meermalen beproefd, maar het vervoer over den berg naar het strand kost te veel. De beschikbare gronden zijn ook te weinig in aantal om in 't groot te helpen.

Op patriarchale wijze zou op Saba de werkzaamheden moeten verdeeld worden onder het manvolk. Landbouw, veeteelt, visscherij, zeevaart, tuinbouw, ooftteelt, het kan allemaal iets helpen om werk te verschaffen aan eenige mannen. Maar er blijven er nog te veel met ledige handen over.

Wat het meest in aanmerking zou komen om uitgebreid te worden, beter en intensiever te worden beoefend, durf ik niet beslissen. Op Saba wonen personen genoeg, die den toestand door en door kennen en wel weten zullen in welke richting meer werk voor de mannen gevonden kan worden.

Als men er maar van doordrongen was, dat het land zelf zijn bewoners moet onderhouden. Ze laten wegtrekken naar den vreemde is wel heel makkelijk, doch dat strekt niet tot economischen vooruitgang van het algemeen. Het land zelf, het Gouvernement, vindt daar weinig baat bij.

Aan industrie wordt door mannen heel weinig, of in het geheel niet gedaan.

Het schoenmakerseiland van PERE LABAT is alleen nog twee schoenmaaksters rijk.

De vrouwen houden zich overigens onledig met kantwerk.

Die kunstnijverheid werd ± 40 jaar geleden op Saba ingevoerd door een Jongedame, die op het Pensionaat *Welgelegen* haar opvoeding had genoten en daar het zoogenaamde Spaansche werk had geleerd.

En nu is het kantwerken op Saba algemeen onder de Vrouwen.

Waarom kan voor de Mannen ook niet een of andere industrie worden ingevoerd?

Waarom niet het aloude schoenmakersvak weer opgevat?

De schoendragende gemeente op Saba kan bijna niet aan schoenen komen. Alles moet van Amerika worden ingevoerd.

Die 100 à 200 paar schoenen per jaar leveren geen bestaan op, zal men zeggen.

Maar vroeger voerden de Sabaneezen schoenen uit naar elders.

Saba ligt te midden van vele eilanden, waar geregeld communicatie mee wordt onderhouden. De afvoermarkt is dus van zelf aangewezen.

Al blijven er maar een paar huishoudens meer op Saba door de schoenmakerij, dan is dat al veel gewonnen.

Te eten hebben de mannen al licht op Saba, maar er is te weinig werk. En dát zoekt een stevige, gezonde, jonge kerel.

Geef werk aan de mannen, en ze blijven op 't land.

Het Spaansche kantwerk is helaas, ook zoowat de eenige bezigheid der Sabaneesche. Dikwijls brengt het aardig wat geld op, want Sabakant behoort tot de beste soort, maar nu, gedurende den oorlog, was er geen verkoop in Amerika en leden de kantwerksters gebrek.

Waarom dan toch zich niet toegelegd op het vlechten van fijne hoeden?

Juist die kantwerksters zullen in staat zijn mooie hoeden te vlechten. Haar oog is geoefend en haar hand vast. Haar smaak en kunstzin zijn ontwikkeld. Ze hebben er pleizier in iets mooi's, iets fijns te maken.

Ik weet wel, dat een eerste poging van het Gouvernement in deze richting is mislukt, doch dat kwam door een ongelukkigen samenloop van omstandigheden.

De hoedenvlechtster, die naar Saba gaat, moet berekend zijn voor haar taak. Ze moet goed Engelsch kunnen spreken en fijn kunnen werken.

Daarbij, niet de kunst om de kunst wordt op Saba beoefend, maar de kunst om te verdienen en om die verdienste te leven.

De hoeden moeten dus ook verkocht worden en het geld zoo spoedig mogelijk opgestuurd. Door haar relaties met de 'Amerikaantjes' die in de *States* werken of op de verschillende booten varen, vormen deze Sabaneesche hoedenvlechtsters een eigen markt. Zij zullen dus liever zelf voor den verkoop der hoeden zorgen, tenzij men hier op Curaçao den voorraad fijne hoeden met die van Saba wil vermeerderen. Maar dan moet men ook toeschietelijk zijn en het zoo eenvoudig en gemakkelijk mogelijk inrichten. Men heeft met eenvoudige menschen te doen, die terugschrikken voor alles wat officiëel en Gouvernementeel is.

Als de Leidster van den hoedencursus op Saba de hoeden taxeerde, en onmiddellijk uitbetaalde, zou Curaçao zeker geregeld op toevoer van zeer fijne hoeden van Saba kunnen rekenen. Dat ware een aanwinst voor hier.

En een uitkomst voor de arme kantwerksters, die tot dusverre weinig op hoedenvlechten voelen, omdat ze er niet mee verdienden.

Pr. fr. R. J. C. WAHLEN.

Wordt vervolgd.

sie de voorzitters der verschillende Kamerfracties en voegde daaraan een ander lid van elk dier fracties toe. Aan onderwijs specialiteiten buiten de Kamer werd geen plaats gegund, niettegenstaande de taak der commissie zich geenszins bepaalde tot het ontwerpen van een nieuw grondwetsartikel, maar zij ingevolge hare opdracht wettelijke regelingen, den geheelen omvang van het lager onderwijs betreffende, had te ontwerpen. Door de wijze van samenstelling verkreeg de commissie eenigermate het karakter van een voorparlement. Zij gedroeg zich, althans aanvankelijk, ook als zoodanig, gelijk blijkt uit het feit, dat zij de door een sub commissie ontworpen redactie van het Grondwetsartikel aan de overweging der Kamerfracties onderwierp. Op dien weg is zij intusschen niet voortgegaan, blijkbaar inziende, dat deze wijze van doen met goede constitutioneele beginselen niet was overeen te brengen.

Men noemde deze wijze van voorbereiding inconstitutioneel en beschouwde haar als een zeer bedenkelijk antecedent.

De critiek van eenige andere leden betrof het door de Regeering aan het rapport der Staatscommissie gegeven gevolg.

In de eerste plaats werd betoogd, dat de voor die indiening door de Regeering aangenomen houding allerminst aanleiding gaf om te verwachten, dat harerzijds een voorstel tot wijziging van art. 192 der Grondwet zou worden gedaan. In de vergadering van 11 Dec. 1913 bepaalde de Minister van Binnenlandsche Zaken zich tot de verklaring, dat, indien in de commissie een compromis gesloten en op grond daarvan een initiatief-voorstel gedaan werd, de rechterzijde zou kunnen rekenen op volkomen loyale medewerking der Regeering, al moest deze zich natuurlijk hare eindbeslissing voorbehouden. De Regeering deed nu anders. Bij een, slechts enkele weken na de vaststelling van het rapport der Staatscommissie ingediend, ontwerp, maakte zij voorstellen, die door een aantal Kamerleden in besloten vergaderingen met oplegging van geheimhouding waren uitgewerkt en zelfs in de Kamerfracties eerst besproken waren, toen het werk reeds in een vergevorderd stadium was gekomen, klakkeloos tot de hare. In plaats van te leiden, volgde zij

Men kon het niet goedkeuren, dat de regeering in deze gewichtige aangelegenheid alleen rekening heeft gehouden met het gevoelen der Staatscommissie.

Hoe in den lande over de voorgestelde oplossing van de onderwijzers quaestie gedacht wordt, is geheel onbekend. Bij de verkiezingen van 1913 is daaromtrent niets gebleken, toen werden het openbaar en het bijzonder onderwijs in den ouden trant tegenover elkander gesteld. Het gaat naar de meening dezer leden niet aan in de Grondwet belangrijke veranderingen te brengen, zoolang niet gebleken is, dat deze de instemming van een groot deel des volks hebben.

In de memorie van Toelichting deelt de Regeering mede, dat thans de herziening van art. 192 gelijktijdig met die van art. 80 kan worden verhandeld. De bedoeling is dus blijkbaar, dat ook de herziening van art. 192 in eerste instantie vóór de verkiezingen van 1917 worde afgedaan. Daardoor wordt aan het publiek en de deskundigen geen voldoende gelegenheid gegund om de veelomvattende voorstellen der commissie, welke aan het Regeeringsontwerp ten grondslag liggen, vóór die afdoening behoorlijk te bestudeeren en in vergadering te bespreken. De spoedige behandeling van het w.o. in de afdeelingen heeft ook aan de Kamerleden, die van de commissie geen deel uitmaakten, niet den tijd gelaten zich op 't onderzoek daarvan behoorlijk voor te bereiden. Sommigen voegden hieraan toe, dat de toeleg om deze Grondwetswijziging geheel buiten de natie om af te doen, kwalijk is overeen te brengen met de leer van den Minister van Binnenlandsche Zaken, dat de Regeering zich naar den „volkswil" heeft te gedragen. Hoe de „volkswil" denkt over de voorstellen der Commissie, zal ook dien Minister wel niet bekend zijn.

Men meende verder, dat de Regeering haar voorstel niet behoorlijk heeft toegelicht.

Verdediging.

Tegenover deze bedenkingen werd door anderen o.a. het volgende opgemerkt:

In de eerste plaats verbaasde men zich er over, dat thans tegen de samenstelling der Staatscommissie bezwaren zijn geopperd. De poging der Regeering om door het bijeenbrengen van vertegenwoordigers der verschillende politieke richtingen tot een compromis te komen vond, althans in de Kamer, voor zoover tot dusver bleek, algemeene instemming.

Waarom het bezwaarlijk geacht zou zijn een Staatscommissie enkel uit leden der Kamer samen te stellen, begreep men niet. De taak van deze, gelijk van elke andere Staatscommissie bepaalde zich tot het geven van een advies aan de Regeering en dit advies legt den leden der Kamer geenerlei band aan. Zoowel formeel als moreel blijven alle leden der Kamer vrij met het door de Regeering overgenomen voorstel al dan niet mede te gaan; ook de leden der commissie zijn volkomen gerechtigd, om op grond van gerezen bezwaren daartegen hunne stem uit te brengen.

Sommige leden voegden hieraan toe, dat zij de instelling der commissie als een daad van hooge staatsmanswijsheid beschouwden. Het is juist, dat de Regeering vroeger van een initiatief-voorstel tot wijziging van art. 192 gesproken heeft, maar men zag niet in, waarom het haar euvel geduid zou moeten worden, dat zij zelve een voorstel indiende, nadat zij kennis genomen had van den arbeid der Staatscommissie, dien zij blijkens de Memorie van Toelichting als welgeslaagd beschouwt. In zijne welsprekende installatierede heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken het de taak der commissie genoemd het volksonderwijs tot een in waarheid nationale zaak te maken, en de energie, die verspild wordt in voortdurenden en onvruchtbaren strijd, om te zetten in een levende kracht tot verheffing van ons volk. Waar de commissie was samengesteld uit Kamerleden, die geacht mogen worden van de meeningen in de groepen, waartoe zij behooren, op de hoogte te zijn en waarvan verscheidenen van onderwijszaken een speciale studie hebben gemaakt, mocht de Regeering aan haar advies groote waarde toekennen.

De vragen, waarop het hier aankomt, zijn trouwens niet nieuw en de commissie beweegt zich geheel in de richting waarin door de wet-Mackay de eerste stap werd gezet.

Dat de Regeering zoo spoedig mogelijk tot de indiening van haar voorstel overging, werd door deze leden gewaardeerd.

Meer gevolden deze leden voor de grief tegen de soberheid der toelichting ingebracht. Intusschen blijkt uit den aanhef daarvan toch duidelijk, dat de Regeering zich met het rapport der commissie vereenigt en het is daarom begrijpelijk, dat zij het overbodig heeft geacht te herhalen wat in dat rapport goed gezegd is. Enkele verlangden, dat de notulen der Staatscommissie, althans voor zoover zij op wijziging van art. 192 betrekking hebben, aan de Kamer zouden worden overgelegd.

Verband tusschen de herziening van art. 80 en van art. 92 der grondwet.

Eenige leden waren van oordeel, dat de voorstellen tot grondwetsherziening ter zake van het kiesrecht en ter zake van het onderwijs in onderling verband zijn te beschouwen. Zij waren slechts dan bereid met eerstgenoemde voorstellen mede te gaan, indien tegelijkertijd de financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder algemeen vormend lager onderwijs in de G. W. wordt opgenomen. De eene concessie was h. i. de andere waard.

Vele anderen waren van meening, dat de voorstellen betreffende het kiesrecht en die betreffende het onderwijs niet met elkander niet in verband staan en dat van een politieke ruilhandel t. a. v. deze beide vraagstukken geen sprake mag zijn.

Algemeene beschouwingen betreffende het voorgestelde grondwetsartikel.

Eenige leden achtten herziening van art. 192 niet noodig, omdat de beoogde pacificatie ook zonder verandering van de G. W. mogelijk is, terwijl zij het bovendien bedenkelijk vonden den wetgever de verplichting op te leggen alle kosten van het bijzonder algemeen vormend L. O. ten laste der openbare kassen te brengen.

Tegen de strekking van het Regeeringsvoorstel werden zoowel van de zijde van voorstanders van het bijzonder als van voorstanders van het openbaar onderwijs bezwaren geopperd.

Door eerstbedoelde leden werd verklaard, dat het voorstel om bijzonder algemeen vormend L. O. naar denzelfden maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas te bekostigen, getuigde van een door hen met groote voldoening begroet streven om het bijzonder onderwijs een gelijkwaardige plaats te gunnen als aan het openbaar onderwijs. Het voorstel bevredigde hen echter niet geheel; in de eerste plaats, omdat het middelbaar en gymnasiaal onderwijs niet in de financieele gelijkstelling begrepen is, ofschoon de Minister van Binnenlandsche Zaken bij de installatie der Staatscommissie uitdrukkelijk had doen uitkomen, dat ook dit onderwijs de aandacht der Commissie zou vorderen, maar vooral, omdat het voorgestelde artikel blijkens de vierde alinea den voorrang blijft toekennen aan het openbaar onderwijs. Zij wenschten in overeenstemming met het voorstel van het Ministerie Heemskerk in de Grondwet te zien uitgedrukt, dat het bijzonder onderwijs regel, het openbaar onderwijs aanvulling moet zijn. De meeste dezer leden verklaarden zich intusschen bereid ter wille van den vrede ook hunnerzijds een concessie te doen en aan het Regeeringsvoorstel belichaamde compromis hunne stem te geven.

Eenige andere voorstanders van het bijzonder onderwijs verklaarden dat zij door het Regeeringsvoorstel volkomen bevredigd waren en dit niet als een compromis beschouwden. Het geeft h. i. èn aan de voorstanders van het openbaar èn aan de voorstanders van het bijzonder onderwijs wat hun toekomt. Voor deze leden ligt in het voorgestelde artikel opgesloten: de vrije school voor geheel de natie; de openbare school moet voorgaan.

De openbare school moet de norm zijn, waarnaar de bijzondere zich heeft te richten en daarom moet de openbare school, al is zij aanvulling, voorgaan.

Naar het inzien dezer leden is in het voorstel-Heemskerk van de onjuiste meening uit gegaan, dat de behoefte aan openbaar L. O. zich nog moest openbaren, hetgeen alleen juist zou zijn indien er nog geen openbare scholen bestonden.

Van de zijde van eenige voorstanders van het openbaar onderwijs werden tegen het Regeeringsvoorstel verschillende bezwaren geopperd.

In de eerste plaats betroffen deze bezwaren het derde lid van het voorgestelde artikel. In 1848 werd in de Grondwet de bepaling opgenomen, dat overal in het Rijk van overheidswege voldoend openbaar onderwijs gegeven wordt.

Het is waar, dat er ook thans gemeenten zijn, waar geen enkele openbare school bestaat, maar dit is geen reden om den regel dat in elke gemeente openbaar onderwijs moet worden verstrekt te doen vervallen. Men behoort in geen geval verder te gaan dan tot opneming van een bepaling, welke, dien regel bevestigende, uitzonderingen toelaat, gelijk is voorgesteld in de aan het verslag toegevoegde nota van mr. Tydeman, of welke toelaat, dat in de bij de wet te bepalen gevallen slechts de gelegenheid wordt gegeven tot het ontvangen van voldoend openbaar algemeen vormend onderwijs.

Volgens de Mem. v. Toelichting zal de gelegenheid tot het ontvangen van openbaar onderwijs verstrekt kunnen worden door samenwerking van gemeenten, maar ook door het verleenen van vergoedingen ten behoeve van het bezoek eener elders gelegen openbare school. Met deze verwijzing naar eene, wellicht op geruimen afstand van de woningen der kinderen gelegen school zijn de belangen van hen, die openbaar onderwijs verlangen, niet voldoende gediend.

Ten einde te verzekeren, dat in derdaad overal gelegenheid besta om openbaar onderwijs te ontvangen, werd door enkelen het denkbeeld geopperd in de Grondwet te bepalen, dat daar, waar de omstandigheden het eischen, Rijks lagere scholen zullen worden gevestigd.

In de tweede plaats werd bezwaar geopperd tegen het vierde. lid, bepalende, dat de eischen van deugdelijkheid, aan het geheel of ten deele uit de openbare kas te bekostigen onderwijs te stellen, bij de wet worden geregeld, met inachtneming voor zoover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting.

In de derde plaats werd bezwaar geopperd tegen de bepaling, dat het bijzonder algemeen vormend L. O., dat aan de bij de wet te stellen voorwaarden voldoet, naar denzelfden maatstaf als het openbaar onderwijs uit de openbare kas bekostigd wordt. Aangevoerd werd, dat het geenszins onbillijk is van hen, die niet tevreden zijn met de van overheidswege verstrekte scholen, te vergen, dat zij zich ten behoeve van de particuliere scholen, welke zij oprichten, financieele offers getroosten.

Men beoogde verder dat de financieele gelijkstelling het meer dan ooit genoeg noodig maakt waarborgen te stellen voor de deugdelijkheid van het bijzonder onderwijs.

Onder de leden, die de geopperde bedenkingen in meerdere of mindere mate deelden waren er, die tegen geheele vergoeding van de kosten van bijzondere scholen voor algemeen vormend L. O. uit de openbare kas geen bezwaar hadden, mits de G. W. zich bepale tot het geven van de bevoegdheid om aldus te handelen en daartoe niet verplichte. In verband hiermede werd betoogd, dat herziening van het G. W.-artikel niet noodig is. De bestaande bepaling laat blijkens de practijk toe, dat niet in elke gemeente een openbare school beschikbaar is.

Naar aanleiding van vorenstaande beschouwingen werd van de zijde der leden, die zich met het Regeeringsvoorstel vereenigden, o. a. het volgende in het midden gebracht:

De G. W. van 1848 maakte een einde aan de bemoeilijking, welke de voorstanders van het bijzonder onderwijs bij de oprichting van scholen van de zijde der Overheid hadden ondervonden. Men was destijds van oordeel, dat met de vrijheid van onderwijs, gelijk die in de Grondwet werd omschreven, aan die voorstanders datgene was verzekerd, waarop zij aanspraak hadden. De erkenning dier vrijheid sloot in zich, dat het onderwijs een zaak is, die in de eerste plaats den ouders aangaat. Het openbare onderwijs bleef intusschen den voorrang behouden. Gaandeweg bleek echter in toenemende mate, dat een groot deel des volks van godsdienstloos onderwijs afkeerig was, en het als onrecht gevoelde niet alleen gedwongen te zijn de bijzondere scholen, welker oprichting de taak der Overheid in niet geringe mate verlichtte, en haar een besparing van millioenen bezorgde, te bekostigen, maar bovendien een deel te dragen van de kosten van het openbare onderwijs. De politieke schoolstrijd nam een steeds scherper karakter aan. Daartoe droeg bij, dat bij de Roomsch-Katholieken zich een neiging tot afzondering vertoonde: dat onder de Hervormden zich sterker tegenstellingen van geloofsovertuiging ontwikkelden; dat verschillende openbare onderwijzers blijk gaven van opvattingen omtrent den godsdienst, waardoor zij bij kerkelijk gezinden alle vertrouwen verbeurden. Meer en meer kwam aan het licht, dat het een illusie was de openbare school te beschouwen als een inrichting, waarmede iedereen vrede kon hebben en in gemeenschappelijk bezoek der openbare school een middel tot bevordering der volkseenheid te zoeken.

Het voorstel van mr. Tydeman, strekkende om te bepalen, dat in elke gemeente van Overheidswege voldoend openbaar lager onderwijs wordt gegeven, maar dat hierop naar regelen bij de wet te stellen uitzonderingen kunnen worden toegelaten, verschaft minder waarborg voor het verstrekken van voldoend openbaar onderwijs dan de voorgestelde bepaling. Daardoor zou de wetgever volkomen vrij zijn in het stellen der uitzonderingen, zoowel ten aanzien van de gelegenheid tot het verkrijgen van openbaar onderwijs, als ten aanzien van de voorwaarden, waaraan met betrekking tot het onderwijs moet worden voldaan.

Dat in het vijfde lid geen voldoende waarborgen zijn gesteld voor de deugdelijkheid van het bijzonder onderwijs kon men niet inzien.

De verhooging van subsidie zal een einde maken aan het gevoelen van onrecht, dat zoozeer heeft bijgedragen tot de bitterheid van den strijd der partijen. Wordt de concurrentie tusschen openbaar en bijzonder onderwijs met gelijke wapenen gevoerd, dan zullen beide takken van onderwijs verbeterend op elkander inwerken.

Voorstanders van het openbaar onderwijs verklaarden genoeg vertrouwen te stellen in het openbaar onderwijs om den concurrentiestrijd te aanvaarden. Al mocht zulks tot vermindering van het aantal openbare scholen leiden, dit zou voor hen geen reden zijn om de financieele gelijkstelling, welke zij billijk achten, te verwerpen. Daaruit zou alleen blijken, dat een toenemend deel des volks aan de bijzondere school de voorkeur geeft en het ware niet gerechtvaardigd kunstmatig in het leven te houden wat de natie niet verlangt.

Naar aanleiding van de opmerking, dat het voorgestelde artikel niet verplicht tot geheele restitutie van de kosten van bijzondere scholen voor M. O. en voorbereidend H. O. werd verder opgemerkt, dat bij dit onderwijs de toestanden geheel anders zijn dan bij het algemeen vormend L. O.

Anderen verklaarden, dat zij aan het Regeeringsvoorstel hun stem niet zouden kunnen geven, indien niet vaststaat, dat dit voorstel financieele gelijkstelling t. a. v. middelbare en gymnasiale scholen niet uitsluit.

De economische conferentie.

Van officieele zijde is een verklaring gepubliceerd, bevattende de besluiten, genomen op de economische conferentie. Deze verklaring luidt: „Nu den geallieerden den oorlog is gebleven opgedrongen, ofschoon deze al het mogelijke hadden gedaan om conflict te vermijden, bereiden de rijken van centraal Europa zich thans te zamen met hun bondgenooten, voor op den strijd op economisch gebied, die na het sluiten van den vrede niet alleen zal voortduren, maar op dat oogenblik zijn vollen omvang en hevigheid zal bereiken. De overeenkomsten, die tot dit doel tusschen hun vijanden worden voorbereid, hebben blijkbaar ten doel de heerschappij van de laatsten over de productie en de markten van de geheele wereld te vestigen en andere landen een ondragelijk juk op te leggen.

Bij dit zoo ernstig gevaar, beschouwen de vertegenwoordigers van de regeeringen der geallieerde landen het als hunne plicht, alle maatregelen te nemen, die noodig zijn, om voor hen zelf en voor alle markten der neutrale landen de volkomen economische onafhankelijkheid en den eerbied voor gezonde handelspolitiek te verzekeren, en een organisatie op den blijvenden grondslag van hun economisch verbond te vergemakkelijken. Zij hebben derhalve besloten, aan de regeeringen der geallieerde landen de volgende besluiten ter goedkeuring voor te leggen."

Dan wordt de tekst medegedeeld der besluiten, die in de eerste plaats op de oorlogsperiode betrekking hebben. Deze verbieden allen handel met vijandelijke landen, onderdanen van den vijand en personen en firma's, die onder vijandelijken invloed staan, en bevatten eveneens bepalingen voor onvoorwaardelijke vernietiging van contracten met een onderdaan van den vijand wanneer die contracten ten nadeele van de nationale belangen der geallieerden zijn.

De geallieerden zullen ook de reeds genomen maatregelen aanvullen:

1e. door eenheid te brengen in de lijsten van contrabanda en uitvoerverboden, en vooral door den uitvoer te verbieden van alle artikelen, die tot absolute of voorwaardelijke contrabande zijn verklaard;

2e. door het verbeteren van vergunningen tot uitvoer naar neutrale landen, uit welken uitvoer naar vijandelijk gebied mogelijk zou zijn, afhankelijk te stellen van het bestaan in die landen van controleerende organisaties van speciale waarborgen als; beperking der uitgevoerde hoeveelheden, toezicht door de consulaire ambtenaren der geallieerden enz.

Dan volgen de besluiten betreffende overgangsmaatregelen voor de periode van herstel van de geallieerde landen op commercieel, industrieel, maritiem en handelsgebied. Ten eerste verklaren de geallieerden besloten te zijn tot opbeuring van de landen, die geteisterd zijn door vernieling, berooving en onrechtmatige requisitie, en tot het beramen van gemeenschappelijke maatregelen om deze landen als een eerste recht weder in het bezit te stellen van hun grondstoffen, hun industrieel- en landbouwmateriaal en voorraden voor hun handelsvloot, of hen in staat te stellen zichzelf dat weder aan te schaffen. In het tweede besluit komen de geallieerden overeen, dat het voorrecht van behandeling op voet van de meest begunstigde natie, gedurende een aantal jaren, vast te stellen bij onderlinge overeenkomst, niet aan de vijandelijke mogendheden zal worden toegestaan.

3e. Komen de geallieerden overeen voor de geallieerde landen, boven alle andere, hunne natuurlijke hulpbronnen beschikbaar te stellen gedurende de geheele periode van de reconstructie op commercieel, industrieel en landbouwgebied, en daartoe speciale beschikkingen te treffen.

4e. Ten einde hunnen handel, hunne industrie, hun landbouw en scheepvaart te beschermen tegen een economischen aanval door het overstroomen van de markt of andere wijzen van oneerlijke mededinging, zullen de geallieerden een tijdvak vaststellen, gedurende hetwelk de handel der vijandelijke landen aan een speciale behandeling zal zijn onderworpen, en dat hunne goederen òf verboden zullen worden òf dat daarop een speciaal stelsel van effectief karakter zal worden toegepast. Tevens zullen speciale voorwaarden opgelegd worden aan schepen van vijandelijke mogendheden.

Ten slotte loopen de besluiten over permanente maatregelen tot wederzijdschen steun en samenwerking. Ten eerste besluiten de geallieerden zonder vertraging stappen te doen om zich onafhankelijk te maken van de vijandelijke landen, wat betreft hun grondstoffen en bewerkte goederen, die bepaald noodig zijn tot ontwikkeling van hun economische activiteit, met inbegrip van hun financieele, commercieele en maritieme organisatie. Andere besluiten betreffen de verbetering van het transport te land en ter zee, de post-, telegraaf en andere verbindingen tusschen de geallieerden, de gelijkmaking der wetten betreffende patenten, handelsmerken, aanduiding van herkomst en auteursrecht.

De slotalinea luidt: „Daar de geallieerde mogendheden voor hare gemeenschappelijke verdediging tegen den vijand overeengekomen zijn een gemeenschappelijke economische politiek, gebaseerd op de grondslagen, die in de aangenomen resoluties zijn vastgesteld, en daar erkend is, dat de doeltreffendheid van deze politiek volkomen afhangt van het feit, dat

deze besluiten onmiddellijk in werking treden, verbinden de vertegenwoordigers der geallieerden zich, hunne respectieve regeeringen aan te bevelen, zonder verwijl alle maatregelen, hetzij van tijdelijken of blijvenden aard, te nemen, noodig om deze politiek onmiddellijk geheel en volkomen in praktijk te brengen."

Hoe het „front" er in werkelijkheid uitziet.

Een correspondent van de „Daily News" beschrijft „het front" als volgt:

„Het front is volstrekt geen lijn: het is een streek, een strook gronds van ongeveer 12½ kilometer breedte, waar niets dan verwoesting te zien is en waar de dood voortdurend op buit uit is.

Om naar het front te gaan, moet men eerst mijlen ver per auto reizen en naarmate men de grens nadert, is ieder dorp dat men doortrekt meer met khaki gevuld en heerscht er op de hoofd- en zijwegen steeds grootere drukte van vervoermiddelen voor oorlogsbenoodigdheden. Ten slotte, ergens bij een groep vernielde gebouwen, verlaat men de auto, die onmiddellijk ergens in een afgelegen hoek in veiligheid wordt gebracht. Terwijl ge daar in de straat staat, barst er een granaat: ge denkt dat het vlak bij is, maar in werkelijkheid is het wel een 500 meter ver.

Dan gaat ge verder. Nu en dan geeft uw geleider U den raad te bukken of niet te veel naar rechts te gaan. Spoedig zijt ge in de verbindingsloopgraaf, een open greppel, waar ge in stapt en doorloopt en die geleidelijk dieper wordt, tot ge U in nauwe gang met aarden wanden naast, en slechts een smal strookje lucht boven U, bevindt. Soms moet ge drie, vier kilometers ver loopen door die verbindingsloopgraaf vóór ge werkelijk aan het front zijt en een wandeling van dien aard is een van de meest verhittende en vermoeiende soorten lichaamsbeweging, die men ooit heeft bedacht.

Ten slotte komt ge op een plaats, waar ge niet verder kunt gaan en waar ge den vijand kunt zien. Ge kijkt door een opening tusschen de zandzakken heen, of men geeft U een periscope om over de borstwering heen te zien. En achter een strook wildernis, het zgn. niemandsland, ongeveer een honderd meter breed, ziet ge een geelachtig onregelmatige lijn van aarde en zandzakken en daarvoor een warboel van prikkeldraad. Achter die lijn is, naar men U zegt, de vijand.

Soms ziet hij de periscope en dan slaat er een kogel in de borstwering naast U, met een geluid als een zweepslag, of hij vliegt fluitend over U heen.

Rusland's nieuw offensief.

De correspondent te Petrograd van de „Morning Post" schrijft:

„Wij gelooven hier dat de geallieerden elkander ten slotte hebben leeren begrijpen zóó volkomen, als helaas in het begin van den oorlog niet het geval was. Vooral Engeland en Rusland hebben elkander goed leeren begrijpen, hoe verschillend hunne methoden in oorlogs- en in vredestijd ook mogen zijn.

Rusland heeft steeds oorlog gevoerd naar het beginsel dat de Russen terecht of ten onrechte voor de basis voor alle oorlogvoering houden n.l. zooveel van des vijands strijders te verslaan als mogelijk is, zonder zich om overwegingen van anderen aard te bekommeren. Het doet er niet toe, op welk soort terrein men vecht; of men voorwaarts trekt om aan te vallen of terug om zich te verdedigen is een zaak van minder belang; alles wordt ondergeschikt gemaakt aan het groote principe dat de vijand gedood, gewond of gevangen genomen moet worden. Geen andere methode dan deze zal in staat zijn de overwinning te maken in een oorlog als den huidigen waar geen machtige toeschouwers zijn, die zoo noodig tusschenbeide kunnen komen, zooals belangstellende neutralen in de meeste andere oorlogen, die de geschiedenis kent, meestal hebben gedaan.

Duitschland hoopt op een „remise" in dezen oorlog. Die hoop berust echter niet op de resultaten van den strijd op het Russische oorlogstooneel. Rusland heeft, dank zij den moreelen en materieelen steun van zijn bondgenooten, in dezen oorlog nog steeds zijn principe kunnen handhaven.

Of de Russische troepen honderden mijlen ver en weken lang voortschreden over lijken of den vluchtenden vijand voor zich uit drijvend, of maandenlang nog veel verder teruggtrokken, steeds hebben zij hun principe kunnen handhaven. Wij gelooven, dat de geallieerden nu in de gelegenheid zijn om dit principe te aanvaarden en er zich naar te gedragen, het principe, dat Rusland van den eersten dag van den oorlog af in practijk heeft gebracht. Doen zij het, dan is de crisis spoedig te verwachten."

Over de beteekenis van Verdun

schrijft Lovet Fraser in de „Daily Mail"- een artikel, Hij begint met er op te wijzen dat de oorlog zijn hoogtepunt gaat bereiken hoewel daarmede heelemaal niet gezegd wordt, dat— na dit hoogpunt bereikt te hebben — het einde van den oorlog nabij zal zijn. De voornaamste factor van den huidigen oorlog is de toenemende vertwijfeling der Centrale mogendheden Zij komen niet zoo erg te kort aan levensmiddelen en manschappen als het Britsche publiek wel schijnt te denken; maar zij trachten met inspanning van alle krachten een beslissing te krijgen, ten einde nog vóór den volgenden winter een vrede te kunnen sluiten op door hen gestelde voorwaarden.

Toen verscheidene autoriteiten 3 weken geleden beweerden, dat de Duitschers bij Verdun tot stilstand waren gekomen vergisten zij zich deerlijk. Wij zien nu, dat de eindelooze strijd bij Verdun noch verloren noch gewonnen is. Wij zien, dat de Duitschers hun geheele fortuin erop hebben gezet, en dat zij, over het algemeen, een goed stuk hebben gewonnen en weinig hebben verloren.

Verdun is, zooals algemeen wordt toegegeven, de sterkste en best verdedigde stelling, thans deel uitmakende van het westelijk front. Toen de Duitschers haar aanvielen, dachten wij, dat ze gek waren en verbaasden ons, waarom zij geen zwakkeren sector uitkozen. Wij kunnen thans wel aannemen, dat zij Verdun na rijp overleg kozen. Verdun is de eenige vesting, die direct den weg naar Parijs afsluit. Zij wilden toonen, wat zij konden en indruk maken op de verbondenen en op de geheele wereld. De taak is in zijn uitvoering langduriger en kostbaarder, dan zij verwacht hadden, maar het motief wordt duidelijker. Zou Verdun vallen, dan kunnen wij ons voorstellen, dat de Rijkskanselier den volgenden dag zegt: „Gij ziet, wat wij kunnen. En hoe staat het nu met den vrede?"

Verdun is nog ver van zijn val af en wil mogen vertrouwen, dat het nimmer zal genomen worden; maar de uitslag van den reusachtigen strijd raakt ons allen.

DE OORLOG.

De Centralen zoowel als de Verbondenen hebben voortdurend hun best gedaan om Rumenië op hunnen kant te halen. Lang bleef het onbeslist bij welke der partijen het zich zou aansluiten, totdat de opinie algemeen werd, dat Rumenië de partij van den sterkste zou kiezen.

Rusland heeft het van de noodige ammunitie voorzien en nu heeft het den oorlog aan Oostenrijk verklaard, als reden opgevend, dat de Rumenen toch al herhaaldelijk te lijden hadden van de invallen der Oostenrijkers over hun grenzen. Bij den Verbondenen had het zich aangesloten, omdat Rumenië zijn zelfstandigheid het best bij die partij gewaarborgd acht, en meent door met hen mee te doen het einde van den oorlog te bespoedigen.

Rumenië is een groote aanwinst voor de Verbondenen. Het grenst onmiddelijk aan Hongarije en beschikt over een goed geoefend leger, dat reeds lang gevechtklaar was. Reeds zijn de troepen de grenzen overgetrokken en hebben verschillende kleine plaatsen bezet.

En dat juist van Hongarije, waar een beweging gaande is om zich te onttrekken aan den oorlog! De Hongaren zullen dus weinig tegenstand bieden en het vijandelijk leger maar zoo gauw mogelijk verder laten trekken om er des te minder last van te hebben.

Dat wordt een zeer moeilijk geval voor Duitschland. Maar, dat kan toch ook alles niet alleen doen.

Zijn bondgenoot, de Turk, is reeds ter hulp gesneld en heeft Rumenië den oorlog verklaard.

Heel erg bang zal Rumenië daar juist niet van worden, Turkije heeft genoeg te doen met de legers der Verbondenen.

Italië heeft Duitschland den oorlog verklaard en Griekenland zal wel spoedig volgen. De groote beweging is daar ten gunste der Verbondenen.

Al deze nieuwe verwikkelingen brengen den oorlog in een nieuwe phase. Verdun en het groot offensief zullen er de gevolgen van ondervinden.

Berichten uit de Kolonie.

Eerw. Soeur Marie Lucie. ✠

Toen Zaterdagmorgen ons blad reeds ter perse was, vernamen wij, dat de Eerw. Soeur MARIE LUCIE dien eigen ochtend in den Heer was overleden.

Soeur LUCIE, was een kind van genade en uitverkiezing. De Waarheid had haar vrijgemaakt en opgenomen onder de vrije Kinderen Gods. Zelf begreep Mejuff. ELEUTHERIA ANNA DE PALM niet, hoe zij toegelaten kon worden tot het Klooster, maar gevoelde haar verheven roeping dan ook zóó goed, dat Zij Christus volgde geheel en al. Door allen werd zij bemind om haar stillen eenvoud, opgeruimden geest en bereidvaardig dienstbetoon. Nooit of nimmer was iets Soeur LUCIE te veel. Gewerkt heeft Ze, zoolang Zij kon. En toen de zware last der jaren haar drukte en hare krachten verzwakte, zocht ze troost in het gebed en oefende zij zich in het geduld in het lijden.

Meer dan zestig jaren heeft zij geleefd als een verborgen kloosterlinge, rijk in verdiensten bij God.

Zij is gestorven op 83 jarigen leeftijd en werd Zondag ll. begraven op het kerkhof der Eerw. Zusters van Habay.

R. I. P.

Pater Kuypers.

Met de *Prins der Nederlanden* wordt de Weleerw. Pater A. KUYPERS van verlof terug verwacht.

Het weer.

De Augustusmaand heeft dit jaar al heel vreemd gedaan. Het was woelig weer. Herhaaldelijk kwam er een hevige wind opzetten uit het Z W. Zoo ook weer Woensdag ll 's morgens een kwartier lang en 's avonds opnieuw. Hier heeft de wind water gebracht, maar op Sto. Domingo werd Dinsdag middag 4 uur de zee woest. Een sloep met 28 Amerikaansche matrozen liep vol water, 20 matrozen vonden hun dood in de golven. De Amerikaansche kruiser *Oustine* had gelukkig stoom op en redde zich door zee te kiezen. De kruiser *Memphis* lag zonder voldoende druk en kon niet weg. Het schip werd van zijn ankers geslagen en op de rotsen geworpen. Door een ontploffing, welke volgde, werden sommige matrozen gedood, anderen gewond. De overigen konden worden gered. Het schip wordt als verloren beschouwd.

Bij het noodweer op 14 Aug. ll. is het stoomschip *Jacagua* finaal omgewaaid in den mond van de Ozama. De bijlanders *Sofia* en *San Miguel* gingen met boei en al naar de diepte.

In Jamaica hebben de bacovenvelden zeer veel geleden en over al onze eilanden van de Bovenwinden is de staart van den orkaan heen gegaan. Groote schade werd daar niet geleden.

Op Portorico hebben ze in den vroegen morgen van 22 Augustus een cycloon gehad, waarbij voor 600.000 dollar schade werd toegebracht aan de koffieplantages. De schoeners *Isabel* en *Ana Maria* gingen verloren, evenals de *May Flower*, terwijl de *Rosalia* en *Esperanza* averij bekwamen en de geïnterneerde *Odenwald* op het land geslagen werd.

St. Thomas en St. Croix zijn er betrekkelijk goed afgekomen op St. Barths voelde men een hevigen aardschok.

Motor-schoener.

Zeker om ons graag te maken.

Op het oogenblik liggen in onze haven twee motorschoeners: *El Capitan* en *Presidente Restrepo*

Wanneer krijgen wij onze stoomverbinding?

Koninginnedag.

Uit eerbied voor Harer Majesteits verlangen bleven ook ditmaal alle feestelijkheden achterwege, en bepaalde men zich tot vlaggen.

Toch heeft het *Saluut* niet ontbroken.

Om drie uur kwam *Almiral Aube* voor de haven en salueerde. Een Fransche beleefdheid ter eere der Koningin. Zoo kregen we een oogenblik later toch nog onze saluutschoten van het fort.

Onderwijs.

Bij resolutie van den minister van Koloniën is mej. C. C. A. Burck, te 's-Gravenhage, voor den duur van ten minste twee jaren, ingaande 1 September e. k., gesteld ter waarneming van het ambt van onderwijzeres 1e klasse in die kolonie.

Verblindend.

Sommige auto's zijn voorzien van lantarens met zulk fel licht, dat het oog-verblindend is.

Dat kan aanleiding geven tot ongelukken.

In het praktische land van N. Amerika hebben sommige vroede vaderen voorgeschreven, dat het brandpunt van het licht bedekt moet zijn.

Men verft een zwarten bol op het glas middenin en laat zoodoende alleen een stralenkrans licht uitschijnen.

Misschien zou het ook voldoende zijn, als het nummer van de auto op het glas geschilderd werd. Het felle licht werd dan voldoende onderschept.

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven.

A. M. de Acevedo, Paulina Alberto Giermina Beeger, Eloiza Beltram, Mister Billie, Virgilio Casalta, Evaristo Correa, Juan Manuel Diaz & Co., J. B. Hahn, Maria F. Hart. Servanie Jansen. Elena Rio Jonay, G. Kellys, German Lamper, Anita Leyba, Fernadina Liendera. Loseth, Rodolfo Mendo, [4]. Victorina I. Martinez Juliette Felix Virgina Mulber, Juan Ouely, Maria Pannefiek, Virgilio E. Perez, Edgardo Rivas, Carmelita Thielman. (2), Manuel Urrutia, Amansia de Windt.

Aangeteekende stukken: Rosa Curreir, Minervia Linder, Selita Luventaal.

Drukwerken: A. M. de Acevedo, T. R Deers, Gabriel Orce, A. W. G. Ditmar, (3, Emilio Reinhart Christian Tremus.

Marktbericht van den Curaçaoschen Handelsbond.

Van 1 September 1916.

AARDNOTEN (Pindas) per KG.	—
ZOUT per vat van 130 K.G.	f 0.80
DIVIDIVI per K.G.	„ 0.07½
ORANJESCHILLEN per KG. 1st kw.	„ 0.60
id. per KG. 2e kw.	„ 0.40
HUIDEN per K.G.	„ 0.80
GEITENVELLEN per K.G.	„ 1.50
WOL per K.G.	„ 0.12
SCHAPENVELLEN per stuk	„ 0.55
BEENDEREN per K.G.	„ 0.02
RECINUS-ZAAD per K.G.	„ 0.05
STROOHOEDEN (hipijapa).	
Kwaliteit No. 1 per dozijn	„ 3.25
„ „ 1 (gebleekt) „ „	„ 3.87½
„ „ 2 „ „	„ 4.50
„ „ 3 „	„ 6.12
„ „ 3 „ „	„ 6.30
„ „ 4 „ „	„ 7
„ „ 5 „ „ OLA	„
„ „ 6 „ „	„ 8
„ „ 7 „ „	„ 9
„ „ 8 „ „ OLA	„ 7.20
„ „ 9 „ „	„ 12.50
„ „ 10 „ „ OLA	„
„ „ 11 „ „	„
„ „ 12 „ „ OLA	„
„ „ 13 „ „	„
„ „ 14 „ „ OLA	„
„ „ 15 „ „	„
„ 1 van 25 c.M. of minder	f.
STROOHOEDEN (latai):	
Kwaliteit X per dozijn	f 1,12½
Kwaliteit XX per dozijn	f

Officiëele Berichten.

De quarantaine-maatregelen voorgeschreven tegen het eiland Porto Rico wegens het voorkomen van pokken aldaar zijn ingetrokken.

De heer W. van den Brink, Predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente alhier, is benoemd tot lid van den Voogdijraad op dit eiland.

Aan den marechaussee 1ste klasse C. E. Isenia is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

Aan den marechaussee 1ste klasse B de Lauw is tot verder herstel van gezondheid een maand verlofsverlenging verleend.

Aan den Griffier bij het kantongerecht op Curaçao en wijkmeester van de eerste wijk Willemstad, J. H. Lampe, is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend; de adjunct commies H. A. W. Sprock is bestendigd in de waarneming der functiën van griffier en de aspirantklerk A. W. de Haseth in de functiën van ambtenaar van politie.

De heer Sprock is tevens belast met de waarneming der functiën van wijkmeester der 1ste wijk Willemstad.

Buitenland.

Een Engelsch oordeel over Nederland's Neutraliteit.

Bisschop Bury geeft in „The Nineteenth Century and After" een reeks van indrukken die hij tijdens een reis door de Noordelijke landen van Europa heeft ontvangen. Omtrent Nederland's neutraliteit merkt hij aan:

„Van de eerste maanden van den oorlog af tot nu toe heb ik altijd de warmste sympathie gevoeld voor de Nederlandsche Regeering wegens de moeilijke positie, waarin Holland geplaatst was. Geen der onzijdige landen heeft meer blootgestaan aan misvatting, averechtsche voorstelling van zaken en zelfs miskenning, terwijl ik toch, bij elk bezoek dat ik ten behoeve van mijn gewoon bisschoppelijk werk aan Holland bracht of wanneer ik onze te Groningen geïnterneerden Marine-Divisie opzocht, de overtuiging ontving dat de Hollanders zich op prijzenswaardige wijze als een voorbeeld van een onzijdig volk gedroegen. Zij waren aan ons, Engelschen, inderdaad door nauwe banden van begrip verbonden. De rampspoeden, die België overkomen zijn, hebben het Hollandsche hart ten diepste bewogen en het kleine koninkrijk verleent aan 250.000 Belgische uitgewekenen een onderkomen. 't Is waar dat Holland met onze vijanden hechte handelsbetrekkingen onderhoudt en niet minder waar, dat vele Hollandsche officieren, die hun eigen militaire beroepsplichten bijzonder hoog stellen, van een diepe bewondering vervuld zijn voor de doeltreffendheid van de groote Duitsche vechtmachine. Hiertegen-

over staat echter, dat de Hollandsche natie, als geheel genomen, zich doorloopend als een strikt neutrale natie heeft doen kennen.

De laatste maal, dat ik onze te Groningen geïnterneerde Marine–Divisie bezocht, nam de Hollandsche commandant den voorzittersszetel in bij de door mij gehouden lezing en hem viel van onze mannen een ontvangst ten deel, niet minder warm dan zij den vorigen avond aan onzen eigen Commodore bereid hadden. Blijkbaar aangenaam getroffen door deze hartelijke ovatie, dankte hij er niet zonder aandoening voor, zeggende: „Ik zie, mijne heeren, dat gij het waardeert, dat ik mijn best deed in het bestuur dezer inrichting altijd met billijkheid en welwillendheid te werk te gaan". Een daverende bijvalsbetuiging vertelde hem, dat hij de rechte snaar had aangeroerd door te erkenen dat wij, Engelschen, van de zijde der neutralen in deze tijdsomstandigheden niet meer verlangen, dan dat zij billijkheid en welwillendheid betrachten zoo tegenover ons als tegenover anderen. Individueel hebben Hollandsche schrijvers en artisten ten duidelijkste doen blijken, voor welken kant zij het meest gevoelen, maar de houding van het volk als geheel, als natie, genomen, komt mij voor boven lof verheven te zijn en ik heb nimmer gehoord van een getuigenis van verantwoordelijke personen over hunne meer onmiddellijke buren, dat een hiervan afwijkend oordeel bevatte. En hierbij komt dat hunne onzijdigheid, naar mijne overtuiging, geenszins op een lijdelijk gevoelen rust. Al zullen na deelen aan hun scheepvaart en handel toegebracht, er de Regeering niet toe brengen, verder te gaan dan het uiten van protesten en het eischen van schadevergoeding, een vijand, die het wagen zou het Nederlandsche gebied te schenden, zou onmiddellijk met krachtigen weerstand te doen hebben. Het leger blijft op voet van oorlog en bewaakt de grenzen dag en nacht en ik houd mij overtuigd, dat de integriteit van Holland tot elken prijs zal worden gehandhaafd zoolang zijne bevolking in staat zal zijn zich te verdedigen."

Vereenigde Staten en Mexico.

De troepen aan de grenzen hebben het niet slecht, heeft de Regeerings-Inspecteur Generaal Bell gerapporteerd. In sommige opzichten kon voor uitrusting beter gezorgd zijn, maar ook daar werd met spoed verandering in gebracht.

Het meest op den voorgrond tredende nieuws omtrent Mexico is wel de tijding, dat Venustiano Carranza, het feitelijk hoofd van de Mexicaansche republiek, spoedig zal aftreden en vervangen zal worden door een van zijne generaals Pablo Gonzales, als wij ons niet vergissen, vroeger reeds op den voorgrond getreden, bij plaats gehad hebbende onderhandelingen.

Het bericht dient echter nog nader te worden bevestigd, voor en alcer gevolgtrekkingen kunnen gemaakt worden.

Er heeft weder eens een gevecht plaats gehad tusschen Mexicaansche bandieten, die de Rio Grande hadden overgestoken en op het grondgebied van de Ver. Staten waren binnengevallen, en Amerikaansche soldaten, bijgestaan door een kleine afdeeling Carranzistas troepen.

Het gevecht is geleverd vijf mijlen beneden Fort Hancock in Texas, 55 mijlen ten oosten van El Paso.

Twee Amerikaansche soldaten zijn daar bij gedood en 1 gewond, terwijl 3 roovers sneuvelden en 2 anderen over de rivier ontsnapten in Mexico, waar zij worden vervolgd door Amerikaansche soldaten en Carranzistas.

De bandieten openden het vuur van uit een adobe–gebouw en aan grenzende hutten.

Het waren er vijf in 't geheel.

De Amerikaansche soldaten waren 6 in getal, met een hospitaalsoldaat, terwijl aan de andere zijde van de rivier een kleine afdeeling Carranzistas te hulp werd geroepen om ontsnapping over de rivier door de bandieten te verhinderen. Tevergeefs evenwel.

Dit is de eerste maal geweest dat Amerikaansche soldaten met Carranza's soldaten hebben samengewerkt in een gevecht.

Vanwege de Mexicaansche Regeering zijn de personen reeds aangewezen, die deel zullen maken van de Commissie ter bespreking van de geschillen, tusschen de Vereenigde Staten en Mexico hangende.

Het zijn de navolgenden:

Luis Cabrera, Minister van Financiën; Ignacio Bonillas, Onder-Minister van Verkeer; Alberto Pani, President van de Staatsspoorwegen; Voorzitter dezer Commissie zal zijn Señor Cabrera, wien als Secretaris de Heer Juan B. Rogo is toegevoegd.

Van Amerikaansche zijde zijn de leden nog niet benoemd.

Gezegd wordt dat Carranza er op blijft staan dat voor alles de kwestie van de onmiddellijke terugroeping der Amerikaansche soldaten van Mexicaansch grondgebied wordt behandeld.

De plaats waar de vredesconferentie zal worden gehouden is mede nog niet vastgesteld

Men denkt dat een stad genomen zal worden niet te ver van Washington, D. C., verwijderd.

Het bericht onlangs opgenomen omtrent Carranza's aftreden als President, wordt niet bevestigd.

Ammunitie Orders.

Volgens berichten uit New-York zijn in de laatstverloopen weken weder nieuwe groote orders in Amerika geplaatst voor ammunitie ten behoeve van Engeland en Frankrijk.

Alleen de United States Steel Corporation reeds kreeg een order voor 150,000 ton.

De grootste aanvraag nog open is die van Frankrijk, voor 100,000 ton.

Een stijging van den prijs van staal en ander metaal ten behoeve van de vervaardiging van oorlogmateriaal is aanstaande, zeggen de handelaars.

In de scheepsbouw zal dit jaar de Ver. Staten alle landen overtreffen. Niet minder dan 351 stalen schepen zullen dit jaar in de vaart worden gebracht. In geen vijftig jaar was zoo iets het geval.

De 21e Juli in Brussel.
Een millioen boete.

De Duitschers hebben de stad Brussel een boete van een millioen francs opgelegd wegens betoogingen, die op den nationalen feestdag (21 Juli) aldaar hebben plaats gehad. In een brief van luitenant-generaal Hurt, gouverneur van Brussel, wordt hierover o. a. gezegd:

„Toen in den avond (van 21 Juli) kardinaal Mercier in een automobiel de stad doorreed, hebben zich betoogingen voorgedaan, welke on middellijk indruischten tegen de bevelen der Duitsche overheid, en welke het karakter droegen, de bevolking aan te sporen tot verzet en ondoordachte daden. Gij zult het met mij eens zijn, mijnheer de Burgemeester, dat geen enkele bezettende macht ter wereld een dergelijke uittarting mag verdragen.

„Ik heb dan ook aan den gouverneur–generaal voorgesteld aan de Brusselsche agglomeratie een boete op te leggen.

„De gouverneur–generaal heeft aan mijn voorstel gevolg gegeven en een boete van één millioen francs opgelegd. Hij heeft bij die gelegenheid doen opmerken, dat het alleen aan de loyale medewerking, welke de gemeentelijke overheden bij het bewaren van de orde verleend heeft, te danken is, dat de opgelegde boete op een zoo gematigd (hm!) bedrag bepaald is."

Al weer een millioen „verdiend!"

***

De Echo Belge heeft een particuliere correspondentie uit Brussel, waarin gemeld wordt, hoe daar verleden week Vrijdag de nationale feestdag gevierd is.

De scholen hadden vacantie en nergens werd gewerkt. Iedereen was op straat op z'n Zondagsch en droeg groen, de kleur der hoop. Allen gingen naar het monument, gewijd aan de gesneuvelden van 1830. Het was een stille optocht, maar vele honderduizenden schreden als bij afspraak voorbij het monument.

's Morgens was een plechtig Te Deum gezongen in de St. Gudule. Kardinaal Mercier hield een schitterende toespraak tot de menigte, die zich in de kerk verdrong. Hij herinnerde aan de verschillende Te Deums, die ter gelegenheid van de nationale feestdagen hier waren gezongen, en hij wees bovenal op het Te Deum dat over vijftien jaar zou worden aangeheven, als de honderdste verjaardag zou gevierd worden van de onafhankelijkheid.

Deze woorden werden met gloeiende geestdrift geapplaudisseerd en toegejuicht en de Brabançonne werd ingezet door de menigte, waarop het orgel inviel.

Kardinaal Mercier officieerde vervolgens een gezongen Requiem voor de gevallen Belgische soldaten.

De menigte, die den dienst had bijgewoond, verspreidde zich in de straten en sloot zich aan bij de betoogers in de Nieuwstraat. Kardinaal Mercier werd bij zijn vertrek tot aan het station uitgeleide gedaan door een zeer talrijke menigte, onder het zingen van de „Brabançonne" en „Vers l'avenir", hetgeen aanleiding gaf tot eenige charges en arrestaties.

Den volgenden dag werd op alle hoeken van Brussel de brief van den Duitschen gouverneur aangeplakt, meldende, dat Brussel een millioen franks boete was opgelegd wegens het voorgevallene.

De kosten van den oorlog.

In het Britsche Lagerhuis deelde Mac. Kenna mede, dat de oorlogsuitgaven van Engeland reeds eenigen tijd lang meer dat 6 millioen pond sterling (72 millioen gulden) per dag bedragen.

Dienst van den Landbouwkundige.
Kolonie Curaçao.

Plantzaden.

Aan het *Bureau* van den *Landbouwkundige*, op *Cas Chiquito* zijn à contant tegen bijvermelde prijzen verkrijgbaar de volgende *geselecteerde plantzaden*, alle *gekweekt* op de *Gouvernements-cultuur-terreinen* op *Curaçao*.

Oogst, voorjaar 1916.

1. Curaçaosche Kleine Mais	25	cent	per	Cur.	kan.
2. Feterita	30	„	„	„	„
3. White Kafir	30	„	„	„	„
4. Red Kafir	30	„	„	„	„
5. Shallu of Egyptian Corn	30	„	„	„	„

Curaçao, Augustus 1916.

De Landbouwkundige van de Kolonie Curaçao,
G. B. DUSSEL.

Dienst van den Landbouwkundige.
Kolonie Curaçao.

Veeverbetering.

Aan het Gouvernements-fokstation op Cas Chiquito staan gratis ten dienste van veefokkers:
een prachtige, volbloed Toggenburger-bok,
een dito dito Nubian bok.

Curaçao, Augustus 1916.

De Landbouwkundige van de kolonie Curaçao,
G. B. DUSSEL.

BEKENDMAKING.

Het Bestuur der „Coöperatieve Vereeniging en Nijverheid" gevestigd te Willemstad, Curaçao, geeft hierbij kennis, dat wegens de afwezigheid van haar Adviseur-Generaal, den Zeereerw. Pater St. v. de Pavert, volgens art. 12 van het Algemeene Reglement, goedgekeurd bij Gouvernements-beschikking No. 222, 21 Maart 1908, door den Apostolisch Vicaris tot Adviseur-Generaal is benoemd de Zeereerw. Pater B. A. J. Gijlswijk, Pastoor te Willemstad (Otrabanda) Curaçao, ingaande op den 25sten Augustus 1916.

Het Bestuur,

A. E. Iparraguirre, President.
E. V. Lasten, Secretaris.
J. R. Spencer, } Leden.
J. C. Willems, }

Curaçao, den 30sten Augustus. 1916. 3—1

HAVEN-NIEUWS
VAN 26 AUG. – 9 SEPT.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Maracaibo	P W Johnson	26 Aug.	New-York	26 Aug	Maracaibo
Juno	A Fokker	27	New York	28 „	Tucacas
Philadelphia	G W Goodman	30 Aug	New York	31 „	La Guayra
Merida	A Johonson	27 „	Maracaibo	28 „	La Guayra
Merida	A Johanson	30 „	La Guayra	31 „	Maracaibo
Maracaibo	P W Johnson	31 „	Maracaibo	31 „	~~New York~~
Philadelphia	G W Goodman	6 Sept	La Guayra	6 Sept	New York
Merida	A Johanson	6 „	Maracaibo	6 „	Maracaibo
Juno	A Fokker	2 „	Tucacas	2 „	New York
Zulia	S S Morris	9 „	New York	9 „	Maracaibo
Professor	A H Brown	27 Aug	Liverpool	27 Aug	Pto Colombia
El Capitan	Hansen	31 „	Pto Cabello	1 Sept	New-York

Schooners	Aankomst	van	Schooners	Vertrek	naar
Diana V	28 Aug	Pampatar	*Juan Luis H*	26 Aug	Aruba
Mario H	28 „	Aruba	*Refugio H*	26 „	Aruba
Segunda Maria	28 „	Rio Hacha	*Silfide H*	28 „	Maracaibo
Lady C	28 „	Aruba	*Camia H*	28 „	Vela de Coro
Maracaibo	28 „	La Guayra	*Meteor H*	28 „	Rio Hacha
Electra H	29 „	Trinidad	*Lelia H*	26 „	Bonaire
W C Silver I	30 „	Barbados	*Mario H*	29 „	Aruba
Juan Luis H	30 „	Aruba	*Lady C*	31 „	Aruba
Estelle H	30 „	Isl Barlor	*Juan Luis H*	31 „	Aruba
Viuda Alegre D	31 „	S Domingo	*Themis H*	31 „	Rio Hacha
Inmaculada V	31 „	Pampatar	*Juan Luis*	31 „	Aruba
Lelia H	31 „	Bonaire	*Refugio H*	31 „	Aruba
Perla de Ozama	1 Sept	St Domingo	*Diana V*	1 Sept	Vela de Coro
Camina H	1 „	Vela deCoro			
Pluma de oro	2 „	VeladeCoro			
Abeona H	2 „	Pto Rico			